

СИЛВИЯ ФРАНК

ТАНЦУВАЙ С МЕН

Ленард Коен и неговата голяма любов

Силвия Франк

ТАНЦУВАЙ С МЕН

ЛЕНАРД КОЕН И НЕГОВАТА
ГОЛЯМА ЛЮБОВ

Превела от немски:
Величка Стефанова

 MAC
ВЕЧНИТЕ
ДВОЙКИ

Sylvia Frank

SO LONG, MARIANNE

Leonard Cohen und seine große Liebe

- © Aufbau Verlage GmbH & Co. KG, Berlin 2023
(Published with Aufbau Taschenbuch; »Aufbau Taschenbuch«
is a trademark of Aufbau Verlage GmbH & Co. KG)
-

Силвия Франк

ТАНЦУВАЙ С МЕН

Ленард Коен и неговата голяма любов

Превела от немски: *Величка Стефанова*

Оформление на корицата: *Златина Зарева*

- © ИК „ЕМАС“, 2023
-

Всички права запазени!

ПРОЛОГ

Осло, 2016 година

Беше краят на юли.

В цветните лехи под прозореца жужаха пчели.

Мариане¹ извърна леко глава.

Дори сега видът на небето я разсейваше. Високо и светлосиньо беше днес то над Осло, осеяно с облаци на бели ивици.

„Светлината тук е различна“ – мина ѝ през ума. Колко често бе констатирала това след завръщането си. Беше някак стъклена и една идея по-ярка, а сенките хвърляха остри ръбове върху светлия фон.

На Хидра² светлината беше по-топла, с жълта, трептяща, неопределена текстура, като че ли слънцето бе втъкало златни нишки във въздуха. Това все още я удивяваше. Всичко там сякаш течеше, всичко беше безгранично. Всяко същество бе тръгнало само да си търси късмета, но накрая всички като че ли се подчиняваха на нещо по-висше.

Тя затвори очи, усети как сърцето ѝ заби по-бързо.

Хидра.

Малкият гръцки остров с неговия залив във формата на подкова, склоновете, покрити с построени нагъсто бели

¹ Мариане Илен (1935-2016) – родена в Ларколен, Норвегия. Първата съпруга на писателя Аксел Йенсен, по-късно муза и близка приятелка на Ленард Коен в продължение на няколко години през 1960-те. За нея Коен написва песента „Сбогом, Мариане“ („So long, Marianne“, 1967). – Бел. прев.

² Хидра – гръцки саронически остров в Егейско море, обитаван още от микенско време. – Бел. прев.

къщи, подобни на седалките в амфитеатър, една от които и тя обитаваше...

Там беше у дома си.

Дълги години.

Докато всичко внезапно се промени. Островният живот, който бе обикнала, изтече през пръстите ѝ; вече нищо не беше както преди, а когато се качи на ферибота, който я отведе до континента, тя се почувства като неудачница.

Мариане отвори очи, опита се да раздвижи краката си.

Завивката беше тежка, но не и непоносимо тежка.

Тя долови неясно мърморене отвън, в коридора, вратата на стаята ѝ беше само леко притворена. Медицинската сестра идваше редовно да я наглежда.

Погледът на Мариане се залута в една от фугите между дървените пластинки на тавана.

Замисли се за Ленард¹, за неговите очи, ръце и тъмни коси, за дълбоките бръчки около устата му. Замисли се за сина си и за мъжа си. Внезапно се изпълни със съжаление към тях.

Преглътна тежко.

За момент си представи, че безцветната течност, която капеше във вената ѝ от пластмасовата торбичка над главата ѝ, ще породи неочаквано чудо. Че ракът, обитаващ артериите ѝ и заразяващ кръвта ѝ, е унищожен и че тя, след като малко си отпочине, напуска това легло, взема си чантата и се връща в малката си къща в Ларколен.

Щеше да продължи да живее...

Но решението за това отдавна не беше в нейните ръце.

¹ Ленард Норман Коен (1934-2016) – канадски поет, писател, автор и изпълнител на песни. Една от най-известните и с най-много кавъри е „Алилуя“ („Hallelujah“). В България е издаден романът му „Красиви неудачници“, 2009 г., изд. Парадокс“. – Бел прев.

Преди известно време лекарите установиха, че кръвните телца в гръбначния ѝ мозък се променят и се размножават неконтролируемо, като изтласкват здравите кръвни клетки.

За миг това ѝ се стори неправилно; защото имаше чувството, че за пореден път се е провалила.

Тя издиша задържания въздух и незабележимо поклати глава.

Макар подобни размишления по такова време и на такова място да бяха напълно човешки, тя искаше да посвети малкото оставащо ѝ време на нещо по-важно.

И вече знаеше на какво.

Мариане натисна червеното копче и зачака на вратата да се появи познатата медицинска сестра.

*

Ян Кристиан Молестад стоеше до започващия от пода прозорец в дома си в Осло и гледаше надолу към нощните светлини на града.

През стъклото тихо проникваше шумът от трафика, докато той поднасяше чашата вино към устните си.

Както бе очаквал, денят се оказа сред най-лошите. Но той бе подходил внимателно, защото знаеше колко важно е да убеди спонсорите на новия проект да инвестират във филма.

До бутилката вино на масичката измърка мобилният телефон, съобщаващ за получен есемес.

Молестад погледна уморено през рамо и се замисли дали да не игнорира съобщението, но след кратко колебание реши да му обърне внимание. В ден като днешния не можеше да си позволи да бъде капризен и лекомислен.

Може да има още един последен въпрос по проекта, на който трябва да се отговори.

Той взе телефона и замръзна.

Съобщението беше от дългогодишната му приятелка Мариане. Той прочете потресен думите върху сивия дисплей:

Намирам се в болницата, умирам. Моля те, погрижи се за малкия Аксел и за Ян, мъжа ми. Може ли да съобщиш на Ленард? Когато дойде да ме видиш, донеси камера. Имам чувството, че искам да кажа още нещо.

ПЪРВА ГЛАВА

Осло, 1957 година

Въпреки напредналия час слънцето още стоеше високо в небето.

Мариане издиша шумно и се настани удобно на седалката до шофьора. Тя обичаше тези дни в средата на годината; през лятото всеки от тях сякаш траеше цяла вечност и свеждаше нощния мрак до една кратка сивочерна интермедия.

Погледът ѝ се отклони към Аксел¹, който седеше до нея с навити ръкави на ризата. Изящните му ръце държаха небрежно волана, сякаш искаше да изпробва колко сила е нужна да се задържи колата на шосето.

Младата жена се вгледа в профила му, във високите скули, в леко скосените му очи, тънкия нос и енергичната линия около устата. Винаги когато го гледаше по-продължително, тя стигаше до заключението, че в него има нещо от Чингиз Хан, прочутия монголски владетел.

Аксел имаше вид, сякаш се забавлява.

Очевидно днес беше в отлично настроение.

Бяха се срещнали случайно.

Аксел би казал, че е било съдба.

Тя се връщаше с две приятелки от едно предградие на Осло и пътуваше обратно към града, когато изведнъж наред пътното платно пред тях се изпречиха четирима мла-

¹ Аксел Йенсен (1932-2003) – норвежки писател, автор на романи, поезия, есета и сценарии за анимационни филми. – Бел. прев.

ди мъже, хванати под ръка и вдигащи голям шум. Наложих се Анегрет, приятелката на Мариане, която караше колата, да натисне рязко спирачки, за да спре. Младежите наобиколиха с огромен интерес автомобила, смееха се и правеха язвителни подмятания, докато Аксел провря през страничния прозорец загорялото си лице и огледа Мариане с тъмните си очи.

– Ти коя си?

– Казвам се Мариане.

Той кимна.

– Довечера непременно да дойдеш в Театралното кафе.

Отначало тя се поколеба, после реши да отиде, макар така да действаше против волята на баща си, който предпочиташе дъщеря му да прекарва вечерите си вкъщи.

Колата остави зад себе си центъра на Осло, известно време караха покрай морето.

Мариане зарея поглед в далечината.

Отлично помнеше как с блеснали очи бе слушала историята на Аксел. Той беше прекарал известно време при туарегите, тайнствен пустинен народ в Сахара, и с лекота съумяваше да ѝ описва със свои думи природата на тамошните хора и духовната им връзка с пустинята. Обясняваше ѝ, че западната цивилизация е загубила усет за истинския живот, че благосъстоянието, луксът и привичките правят хората мекушави, а културният упадък притъпява дадените ни от природата нагони и инстинкти за оцеляване. Западният човек използва мозъка си не за да твори, а за да консумира. По негово мнение хората около него били само сянка на първоначалното си предназначение.

В стаята си бе построил малка хралупа от одеяла, а за да пресъздаде слънцето, окачваше на прозореца червен шал, зад който запалваше свещ.

Мариане наблюдаваше Аксел с крайчеца на окоето си.

Той беше напълно различен от хората, които познаваше. Не се стараяше да се нагоди, а беше самостоятелен, господар на самия себе си, така да се каже. Тя усещаше, че той се е отърсил от условностите на буржоазното общество по начин, какъвто не бе виждала дотогава. Този млад мъж се съпротивляваше на господстващите представи за образование и морал, а след завръщането си от пустинята бе поел на пътешествие, ръководено от единствена цел – търсенето на самия себе си.

Той четеше Успенски¹, Гурджиев², Ницше, Юнг и във възторга си ѝ даваше произведенията им, та и тя „да се освободи“.

Мариане раздвижи рамене.

Наистина бе направила сериозен опит да прочете тези творби. Страница по страница. Но колкото и да се стараяше, не откриваше дълбокия смисъл, а сложният език и абстрактното съдържание си оставаха чужди за нея.

С много по-голяма охота тя придружаваше Аксел просто в Театралното кафене, където ядяха сандвичи с маминована херинга за седемдесет и пет йоре³, неизменно с надеждата да останат насаме, та той изцяло да ѝ принадлежи. Ала обикновено цъфваше някой от приятелите на Аксел, с когото той часове наред философстваше за кни-

¹ Пьотр Демянович Успенски (1878-1947) – руски писател-езотерик, централна фигура в духовните търсения на ХХ век. В неговите трудове окултизмът намира вероятно най-логичното си изложение. – Бел. прев.

² Георгий Иванович Гурджиев (1866-1949) – философ мистик, учител по свещени ритуални танци, езотерик, духовен гуру, писател, хореограф и композитор от гръцко-арменски произход. Автор на учението за „Четвъртия път“. – Бел. прев.

³ Йоре – парична единица в Дания, Норвегия и Швеция (100 йоре = 1 крона). Иззети от обръщение в Норвегия от май 2012 г. – Бел. прев.

гите си, за всичките свръхамбициозни идеи, които го занемаваха, и за възгледите си за света.

В повечето случаи тя седеше притихнала до него и се бореше с нервността си, съзнавайки, че не е в състояние да следи хода на разговора. В края на тези вечери обикновено получаваше главоболие, докато приятелите на масата се смееха и казваха: „Аксел пак лети в галактиката Андромеда!“.

Внезапно гласът му я изтръгна от мислите ѝ.

– Извинявай, какво каза?

– Скоро ще се запознаеш с Ласе. – Той изкриви уста в усмивка. – Това е нашият домакин. Понякога ходим да плаваме заедно. Но внимавай, жените много си падат по него. – Тонът му не издаваше какво мисли за Ласе.

Аксел отново се вторачи в пътя.

На спирката пред тях спря автобус, от който слезе възрастна дама с малко куче на каишка.

„Жените са луди по него“ – безпомощно си помисли Мариане. Какво може да иска такъв мъж от нея? На купоните винаги имаше жени, които бяха по-хубави и по-умни. Жени, които се натискаха на Аксел.

Тя беше стройна, русата коса се стелеше по раменете ѝ, но намираще лицето си за прекалено кръгло; обикновено просто свеждаше свенливо очи, когато срещаше непознати хора.

Мариане отхвърли настрана неприятните мисли и насочи вниманието си към портата от ковано желязо, чиито крила бяха широко отворени. Зад нея имаше широка пътека, водеща леко нагоре, заобиколена от тъмни дървета. Върху чакъла падаше сумрачна светлина. Пътят водеше през парка и после правеше широк завой нагоре към една господарска вила.

Когато Аксел сви на предната площадка, тя забеляза многобройни автомобили, образуващи плътен шпалир. Хромираните рингове на фаровете и спойлерите им блесяха като сребърни.

Спряха плътно до един шадраван, извисяващ се над кръгла цветна леха.

Моторът занемя.

Мариане слезе. Отначало чуваше само плисъка на фонтана, който, колкото повече се отдалечаваха с Аксел, започваше да се преплита с приглушената музика; звуците определено бяха от джазова мелодия и се просмукваха тихо през един осветен прозорец на сутерена, зад който се движеха човешки сенки.

Аксел се спря, затвори очи и се заслуша, преди да обгърне с ръка раменете ѝ.

– Чуваш ли това, Мариане? – попита настойчиво. – И ти ли смяташ, че джазът е като еротиката, една смесица от примитивни, елементарни настроения: тъга, омраза, меланхолия, сексуалност и радост се сливат в един нов дух. Искам да изпълня езика със същия ритъм, със същия дух. Всичко, което пиша, трябва да бъде джаз.

Той закрачи чевръсто напред, изцяло обсебен от тази представа, докато погледът на Мариане безмълвно се плъзгаше по внушителната снежнобяла фасада на вилата, подчертана от тъмносини кантове по билото на покрива и по пиластрите на високите прозорци.

Спряха пред портала. Аксел позвъни, някакъв мъж им отвори. Очевидно изненадан да ги види, той поспря за миг, изглеждаше нерешителен. Аксел сложи покровителствено ръка на рамото му и каза:

– Добър вечер, Ласе.

– Значи, все пак успя – беззвучно констатира домаки-

нът, но не мръдна от вратата. Препречваше им пътя, докато Аксел попита:

– Може ли да влезем?

Ласе се подвоуми, после отстъпи встрани, но изглеждаше, сякаш трябва още веднъж да обмисли основно решението си. Не ги покани да го последват, а просто се обърна и изчезна във вътрешността на къщата.

Аксел посочи с театрален жест осиротялата врата и Мариане влезе без подканване. Не ѝ беше добре и за момент се замисли дали да не зареже Аксел и да отиде до спирката на автобуса, откъдето да се върне в града. Идеята ѝ се стори добра.

Към тях се приближи млада жена в черна униформа, поздрави ги и взе връхните им дрехи, за да ги закачи в гардероба, където вече бяха намерили място куп изискани балтони и екстравагантни кожени пелерини. Червеното палто с черни кадифени маншети на Мариане, което бе купила от магазин втора ръка, изглеждаше мизерно покрай цялото това великолепие.

Аксел си запали цигара.

– Готова ли си? – попита и се загледа напрегнато в широко отворения портал, откъм който долитаха оживени гласове.

– Да – отвърна тя и бързо оправи подгъва на роклята си на цветя, преди Аксел да я хване за ръката и с широки крачки да се насочи към салона.

Помещението беше пълно с хора, които стояха под тежките полилеи на малки групички или седяха на резбовани и тапицирани столове около ниските масички. Брокатените тапети проблясваха матово в наситения с цигарен дим въздух, а огледалата в златни рамки правеха и без това внушителния салон да изглежда още по-разкошен.

– Йенсен! Аксел Йенсен! – От полумрака изникна мъжка фигура и се насочи към тях с широко разперени ръце.

– Магнус. – Аксел май се зарадва да види непознатия мъж.

– Радвам се да те срещна тук, човече. Как си?

Непознатият кимна на Мариане, без да се представи.

– Чух, че си се уредил в „Капелен“. Добро издателство. Докъде стигна с книгата?

– В момента правя последни корекции.

– Чудесно. – Мъжът го задърпа за ръкава. – Трябва да го отпразнуваме. В този палат има отличен бар. Освен това тук са някои хора, с които непременно трябва да се запознаеш.

Аксел хвърли бърз поглед на Мариане.

– Ще се справиш ли?

По нетърпеливия блясък в очите му тя видя, че въпросът е само реторичен и той не очаква от нея отрицателен отговор.

Преди да е успяла да реагира, Аксел се обърна и с високо вдигната глава последва непознатия през тълпата.

Тя остана, разколебана и сама, в това помещение, където никой не я заговори, нито изобщо някой ѝ обърна внимание през последвалите минути. После зърна момичето, което беше взело палтата им, а сега поднасяше на табла чаши с шампанско, и търпеливо изчака да ѝ дойде редът.

Мариане си взе чаша и отпи предпазливо. Благодарни на младата жена и я попита какви други кулинарни изненади ги очакват на партито, но младата жена нямаше време за бърбрене, подносът беше празен и тя ѝ обърна гръб, за да си върши работата.

С чаша шампанско в ръка Мариане продължи да се движи бавно. Лицето я заболя от непрестанните усмивки.

Буташе се покрай другите хора, но никой от гостите не я забелязваше. Погледите им се плъзгаха по нея, сякаш не съществувахе, и те уверено продължаваха своите разговори, шегуваха се и се смееха.

Нещо прободеше Мариане в гърдите.

Всички освен нея стояха с приятели или добри познати, приказваха си за неща, които ѝ бяха чужди или за които тя не знаеше нищо. Всички сякаш бяха намерили някогос, с когото охотно да споделят времето си и с когото се чувстваха добре.

Тя гаврътна шампанското.

Единствена тя стоеше сама. При това беше дошла с придружител и с надеждата, че заедно ще прекарат една прекрасна вечер.

Въздъхна. Аксел Йенсен си беше Аксел Йенсен, човек с невъзможна за обуздаване природа. Тя отново се сети за автобусната спирка. Би могла да събуе обувките с високи токчета и да изчака автобуса боса в топлата нощ...

Пред нея отново се изправи момичето с пълна табла. Мариане си взе нова чаша и този път се наслади на малките перли, които приятно гъделичкаха езика ѝ.

Не, още не възнамеряваше да се предава. Аксел беше някъде тук и тя реши да го потърси. Питието ѝ помагаше да се отърси от неувереността си и когато малко по-късно покрай нея премина нова табла, тя си взе още едно.

Напрегнато се заоглежда за Аксел.

Прекоси салона, после съседните стаи, докато се натъкна на група мъже до бара, разговарящи на висок глас за политика. Потърси пролука, през която да се промуши, и ѝ се стори, че е намерила такава.

Най-после откри Аксел, който разговаряше с друг мъж, многословно и ожесточено жестикулирайки. На масата между двамата се трупаха празни чаши.

Разговорът излъчваше един вид опасност, все още невидима, която обаче всеки момент можеше да прерасне в жесток скандал. Между мъжете цареше атмосфера на самотнителност и дразнещо многозначничество.

Докато Мариане продължаваше да се чуди дали да остане, Аксел силно удари с юмрук по масата.

– По дяволите! – изкрещя той и на устата му изби пяна. – Как може човек да е толкова ограничен? Точно тази нагласа доведе западната цивилизация до Втората световна война! – Той се задъха. – Днес се нуждаем от прелом, отживелите обществени структури трябва да бъдат премахнати! – Дланта му отново се стовари с трясък върху полираното дърво. – Аз казвам: край на еснафските условности, долу църквата и задръстените представи за морал, край на цялото консервативно гражданско послушание... Да разгромим стария свят и да прокламираме едно ново време, върховен приоритет в което ще имат свободомислието и самолично избраната духовност на индивида...

Мариане извърна глава, но вече беше късно.

Тя познаваше избухливия темперамент на Аксел, когато се захванеше да обяснява на останалите как според него следва да функционира светът. Достатъчно често беше ставала свидетелка как тази страст се превръща в разгорещени конфликти, особено когато е пил.

Нещо в тила ѝ се сви болезнено.

Тя разтърка очи, в които затрепкаха ярки светкавици.

Не за първи път я налягаше мигрена по средата на дискусия, водена с подчертана настървеност от Аксел. Днес обаче главоболието ѝ се струваше особено тежко, почти непоносимо. Разбира се, тя обвиняваше за това и шампанското, което припряно бе изгълтала.

Мариане се надигна и напусна компанията незабеля-

зано от Аксел. Заклатушка се обратно към салона. Очите я смъдяха ужасно от цигарения дим, изпълнил стаята като сива завеса. Виеше ѝ се свят и макар да се опасяваше, че е загубила ориентация, тя съзря два широко отворени прозореца, водещи към терасата.

С последни сили младата жена се олюля, излезе навън и се вкопчи в каменния парапет. Усети люшкането на окръжаващия я свят, освежителния нощен въздух, който погали разгорещеното ѝ лице и нахлу в белите ѝ дробовете; дълбоките вдишвания избистриха оценката ѝ за досегашния ход на вечерта.

Проникналата в съзнанието ѝ яснота я принуди да седне и тъй като на терасата нямаше столове, Мариане се отпусна на каменния цокъл в краката си и изтощена се облегна на парапета. Друга мисъл ѝ мина през главата.

„Аксел е такъв, какъвто е – помисли си тя. – Неприспособим и непокорен. Писател, търсеща личност, авантюрист.“ Той щеше да я отвлече от Осло и да я отведе в една чужда страна, където винаги грее слънце и морето е с цвят на тюркоаз.

Аксел притежаваше силата и волята да постигне всичко. Той беше нейният приятел.

След като стигна до този извод, тя се почувства по-добре. Клатушкането също бе понамаляло.

Само главоболието оставаше.

Мариане си събу обувките, разтри схванатите пръсти на нозете си и блажено протегна крака. В Ларколен, при баба, лятно време винаги ходеше боса. В града това беше невъзможно.

Тя отметна назад глава. Точно толкова невъзможно, колкото да зърнеш звезда в някой летен ден.

Изведнъж над нея се надвеси някой. Беше Ласе.

– Добре ли сте?

Мариане погледна право в красивото лице на домаки-на, помрачено от искрена загриженост: зелени очи под извити вежди, изпитателно насочени към нея.

За миг тя се позамисли дали да излъже, или да каже истината.

– Аз... не ми е добре. – Видя, че отговорът ѝ го обърка, че не му бе достатъчен, и додаде: – Честно казано, мъчи ме силна мигрена.

Той кимна състрадателно.

– В такъв случай не бива да сте тук, на терасата. – За миг се замисли. – Ще ви заведа в една стая, където да си починете.

Ласе посочи към обувките ѝ, но Мариане вдигна ръка в знак на отказ и му обясни, че прекалено я болят краката от тях.

– Добре – отсече той и ги вдигна. – Можете ли да се изправите?

Тя се огледа да открие нещо, на което да се опре. Когато отново насочи поглед напред, забеляза силната мъжка ръка, протегната към нея. Пое я и домакинът ѝ помогна да стане.

– Елате – лаконично изрече той и тя го последва по чорапи по каменните плочки, после по паркета в салона, докато стигнаха на горния етаж в една стая, чийто под бе покрит с дебели килими.

Ласе включи осветлението.

– Това е вашата спалня – удивено и със смущение констатира Мариане.

– Така е – каза той и с бързо движение пусна тежките завеси. – Настанете се на леглото. Ще ви дам още една завивка.

Тя легна колебливо на широкото легло и чу отваряне на шкаф, а после Ласе я покри с меко вълнено одеяло, сякаш завиваше дете.

– Починете си. Като видя Йенсен, ще му кажа, че сте тук.

– Благодаря.

Той угаси лампата. Вратата тихо се затвори.

Мариане се ослуша.

До ушите ѝ достигаха откъслечни шумове.

Тя с облекчение затвори очи.

Обзе я дълбока, целебна тишина.

Мариане се стресна уплашено.

Вратата се бе отворила рязко; Аксел, силно залитащ, се втурна към леглото с разкривено лице. Сграбчи я за китката, вдигна я рязко и сърдито я задърпа. Без да произнесе и дума, взе да я тегли подир себе си, по стълбите надолу към кухнята, която се отклоняваше от коридора.

Лицето му беше навъсено, отблъскващо.

Без да казва нищо, той положи длан върху кухненската маса и посегна за нож, който изтегли от поставката. Изглежда Мариане с пламтящи очи и заплашително вдигна ножа. После прокара острието по дланта си.

Мариане изпищя, притисна юмруци към устата си, всичката кръв се оттегли от лицето ѝ. Тя се извърна и усети как коленете ѝ омекват и в гърлото ѝ се надига жлъчка. Изведнъж малкото помещение се изпълни с трескави гласове. Някой, когото не познаваше, я изведе от кухнята. Последното, което видя, беше кръв, много кръв, и умолителния поглед на Аксел.

Когато таксито, което бяха извикали за нея, се спускаше надолу по алеята, тя облегна глава на тапицерията.